

UUDISED EL narkoseire keskuselt Lissabonis

AASTAARUANNE 2008: OPIOIDID ON IKKA VEEL OLULISIM EUROOPA NARKOPROBLEEM

Euroopa Liidu narkoseire keskuse sõnul viitavad ohumärgid suurenevale narkoprobleemile Euroopas

(6.11.2008, LISSABON, **MITTE AVALDADA ENNE: k 10.00 Kesk-Euroopa/Brüsseli aja järgi**) Euroopas on märke heroiiniga seonduvate probleemide muutumisest, mis on märguandeks riikide vajadusele olla valvas ja reageerida olukorrale. Seda teatab **Euroopa Liidu narkoseire keskus (EMCDDA)**, kes avaldab täna Brüsselis oma „**2008. aasta aruanne: uimastiprobleemide olukord Euroopas**”.

Narkoseire keskuse hinnangul on **Euroopa Liidus** ja **Norras** 1,3–1,7 miljonit probleemset opioiditarbijat ning Euroopa kõige suuremad narkootikumidega seotud tervishoiu- ja sotsiaalsed kulud tulenevad heroiooni tarbimisest. Täna avaldatavad andmed seavad kahtluse alla **narkoseire keskuse** varasema hinnangu, mille kohaselt heroiooni tarbimise olukord paraneb aeglaselt ja osutab 'stabiilsele kuid mitte enam kahanevale probleemile'. 2007. aasta oli **Afganistanis** oopiumitootmise rekordaasta, mis on samuti suurendanud keskuse muret, sest see võib suurendada Euroopas heroiniitarbimise probleemi (¹).

„Praegused tõendid ei osuta heroiniiprobleemide kiirele kasvule, mida täheldati enamikus Euroopa riikides 1990ndatel aastatel,” ütleb **narkoseire keskuse direktor Wolfgang Götz**. „Siiski ei saa me jätta tähelepanuta maailmaturul heroini üliküllusest tingitud ohtu, heroiniitarbimise näitajatega seonduvaid probleeme või viiteid sellele, et sünteetiliste opioidide tarbimine võib suureneeda. Vaja on valvsust. Kuid selleks, et Euroopa oleks valmis kiiresti reageerima, on ülioluline parandada oma teabesüsteemide võimet kohaneda nende äärmiselt kahjulike ainete kättesaadavuse ja tarbimise muutustega.”

Enamikus riikides oli 50–80% kogu ravinõudlusest seotud opioidide tarbimisega. Euroopas leiab igal aastal aset vähemalt 7 000–8 000 narkootikumidega seotud surmajuhtumit, kusjuures narkootikumide üleannustamine on noorte eurooplaste seas üks peamisi surma põhjusi. Ligikaudu 80% surmaga lõppevatest üleannustamise juhtumitest on seotud opioidide kasutamisega ning opioidide süstimine on narkootikumidega seotud nakkushaiguste peamine edasikandmise viis. Igal aastal tekib Euroopas juurde hinnanguliselt ligikaudu 3 000 uut narkootikumide tarvitamisega seotud HIVi juhtumit ning riigid on teatanud, et tavaliselt on üle 40% narkootikumide süstijatest nakatunud HCVga (C-hepatiidi viirusega). Opioidide asendusravi on nüüd kättesaadav kõikides **Euroopa Liidu liikmesriikides, Horvaatias** ja **Norras** ning igal aastal saab seda ligikaudu 600 000 opioiditarbijat.

Heroiini tarbimise ohumärgid viitavad valvsuse suurendamise vajadusele

Narkoseire keskuse sõnul on opioidide tarbimisel teatud murettekitavad arengusuunad. Täna aruandes on näiteks märgitud, et heroini konfiskeerimise juhtude arv suurenes enamikus andmeid esitanud riikidest aastatel 2003–2006 üle 10% ning konfiskeeritud heroini kogus **Türgis**, mis on oluline transiitriik, sellel ajavahemikul enam kui kahekordistus. Ühtekokku konfiskeeriti 2006. aastal Euroopas heroini hinnanguliselt 19,4 tonni (48 200 konfiskeerimise juhtu; tabelid SZR-7, SZR-8). Euroopa heroiiniga varustamise jälgimine on vaatluse all **narkoseire keskuse** hiljuti avaldatud teabedokumendis (²).

Lisaks näitavad kogu Euroopa andmed, et uusi heroiniitarbijaid tekib nii palju juurde, et lähitulevikus ei ole oodata probleemi vähenemist. 2006. aastal andmeid esitanud riikidest ligikaudu pooltes suurenes heroini esmase uimastina tarbijate ravinõudlus (tabel TDI-3, i). Eriti murettekitav on see, et mõne riigi uuringud äitavad,

et uusi opioidide süstijaid tekib ikka juurde. **Eestis, Leedus, Austrias ja Rumeenias*** oli üle 40% süstijatest alla 25-aastased (aastaruande 6. peatüki joonis 9).

Erinevalt narkootikumidega seotud surmajuhtumite üldisest langustrendist aastatel 2000–2003 viitavad uued andmed muutumatule või isegi kasvavale probleemile – enamik liikmesriike on teatanud kasvutrendist (tabel DRD-2, aastaruande DRD-8). Narkootikumidega seotud surmajuhtumeid on kõige sagedamini registreeritud herooinitarbijatel, kuid on teatatud ka muude opioidide kasutajate surmajuhtumitest. Samas kui narkootikumide üleannustamise tagajärjel surnud inimeste keskmine vanus Euroopas üldiselt kasvab (kolmekümnendate aastate keskpaik), on mitu riiki (**Bulgaaria, Eesti, Kreeka, Läti, Luksemburg, Austria ja Rumeenia**)* teatanud üleannustamisest põhjustatud surmajuhtumite suhteliselt suurest määrast alla 25-aastaste seas – mis on jällegi märk noorte uimastitarbijate olemasolust (joonised DRD-2; DRD-9 i, ii, iii).

Süntetilised opioidid: kõrvalesuunamine seaduslikust kasutusest ja ebaseaduslik tootmine

Käesoleval aastal on erilise tähelepanu all üha arvukamad teated sünteetiliste opioididega seotud probleemidest. Näiteks **Lätis** ja **Eestis** on märke süvenevast probleemist seoses 3-metüülfentanüüli (fentanüüli) kättesaadavusega. Selle narkootikumi päritolu ei ole selge, kuigi mõnes aruandes on arvatud, et seda toodetakse ebaseaduslikult **Euroopa Liiduga** piirnevates riikides. Selle narkootikumi tugevuse tõttu – fentanüül on palju tugevam kui herooin – võib selle tarbimine olla eriti ohtlik. Seda näitab **Eestis** 2006. aastal üle 70 fentanüülimürgitusest põhjustatud surmajuhtumi. Täna avaldab **narkoseire keskus** ka uue teabedokumendi fentanüüli kohta ⁽³⁾.

Uuringud näitavad, et üleannustamise risk väheneb märgatavalt siis, kui herooinitarbijad saavad metadooni ja buprenorfiini asendusravi. Metadooni on Euroopas siiski tuvastatud mõnede surmajuhtumite toksikoloogilistes analüüsides. On tõestatud, et neid surmajuhtumeid on võimalik vähendada ravimite määramise hea tavaga, ning rõhutamisega, et kõnealuses valdkonnas on kliinilise praktika väljakujundamisel vaja võtta arvesse üleannustamise ennetamise aspekte. Metadoonist põhjustatud surmajuhtumid ei näi olevat otseselt seotud asendusravi üldise määraga (vt „Asendusraviga seotud surmad”, aastaruande 7. peatükk).

Wolfgang Götz märgib: „Narkootikumidega seotud surmajuhtumite vähendamine on enamiku riiklike uimastistrateegiade selgesõnaline eesmärk, kuid nüüd tuleb sõnad ellu viia. Me ei või leppida sellega, et narkootikumide üleannustamise tagajärjel sureb iga tund üks meie noor kodanik. Peame pidama esmatähtsaks üleannustamise ennetamise meetmeid ning tegelema kõrge riskiastmega rühmadega, näiteks inimestega, kes langevad välja raviprogrammist või kes on äsja vanglast vabanenud” ⁽⁴⁾.

Märkused:

⁽¹⁾ Ülemaailmne oopiumitootmine kasvas 2007. aastal 34% hinnangulise 8870 tonni tasemeni, mis oli peamiselt tingitud suurenenud tootmisest Afganistanis (8200 tonni 2007. aastal). Sellest tulenevalt ulatus võimalik ülemaailmne herooinitootmine 733 tonnini (UNODC – ÜRO narkootikumide ja kuritegevuse vastase võitluse amet, 2008). UNODC avaldas hiljuti ülevaate „Afghanistan Opium Survey 2008”, mille hinnangul vähenes Afganistanis oopiumitootmine 2008. aastal 6% võrra 7700 tonni tasemeni. http://www.unodc.org/documents/publications/Afghanistan_Opium_Survey_2008.pdf

⁽²⁾ EMCDDA tehniline andmeleht „Monitoring the supply of heroin to Europe”, mis on kättesaadav aadressil: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/technical-datasheets>

⁽³⁾ EMCDDA teabedokument fentanüüli kohta, mis on kättesaadav aadressil: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles>. Lisateave: Ojanperä, I., Gergov, M., Liiv, M., Riikoja, A. ja Vuori, E. (2008) „An epidemic of fatal 3-methylfentanyl poisoning in Estonia”, International Journal of Legal Medicine (avaldamisel).

⁽⁴⁾ Vanglast äsja vabanenutel on tõsine oht narkootikumide tarbimise tagajärjel surra. See oht on peamiselt tingitud narkootilise aine ebaõigest kasutamisest ja üleannustamisest. Ühendkuningriigis korraldatud uuringus leiti, et oht on kõige suurem esimese nädala jooksul pärast vanglast vabanemist, kui narkootikumidega seotud surma tõenäosus on meestel ligikaudu kaheksa ja naistel üle kümne korra suurem kui üks aasta pärast vanglast vabanemist (vt aastaruande 7. peatüki asjakohast kasti).

» » »

Lisateavet käesolevas pressiteates käsitletud teemade kohta leiate aastaaruande 6. ja 7. peatükist.

2008. aasta aruande andmed puudutavad 2006. aastat või kõige hilisemat aastat, mille kohta on andmed kättesaadavad.

Käesolevas pressiteates nimetatud arvanded ja tabelid leiate 2008. aasta statistikabülletäänist:

<http://www.emcdda.europa.eu/stats08>

Aastaaruande kõikide toodete, pressiteadete, teenuste ja üritustega seotud teabe ja lingid leiate järgmiselt aadressilt:

<http://www.emcdda.europa.eu/events/2008/annual-report>

* Riigid on loetletud ELi protokollijärjestuses.